

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 12 maja 2011 r.

**Pan
Andrzej SABATOWICZ
Dyrektor Ośrodka Badawczo-Rozwojowego
Dźwignic i Urządzeń Transportowych
„DETRANS” w Bytomiu**

LKA-4101-03-02/2011/P/11/159

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o *Najwyższej Izbie Kontroli*¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Dźwignic i Urządzeń Transportowych „DETRANS” w Bytomiu (zwanego dalej „Ośrodkiem”) w zakresie gospodarowania majątkiem w latach 2009-2010, a w zakresie dostosowania statutu i regulaminu organizacyjnego do postanowień ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o *instytutach badawczych*² – do 31 marca 2011 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 26 kwietnia 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność Ośrodka w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny częściowe i ustalenia kontroli:

1. NIK ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, prowadzenie przez Instytut działalności innej niż podstawowa.

W okresie objętym kontrolą, poza działalnością podstawową³, Ośrodek prowadził działalność gospodarczą, polegającą na wynajmowaniu pomieszczeń w należących do niego budynkach. Działalność ta była dopuszczalna w świetle postanowień statutu Ośrodka oraz

---

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701, ze zm.

² Dz. U. Nr 96, poz. 618.

³ Tj. działalnością, o której mowa w art. 2 ust. 1-2 obowiązującej do 30 września 2010 r. ustawy z dnia 25 lipca 1985 r. o *jednostkach badawczo-rozwojowych* (Dz. U. z 2008 r. Nr 159, poz. 993 ze zm.), zwanej dalej „ustawą o jbr”, i w art. 2 ust. 1-3 obowiązującej od 1 października 2010 r. ustawy o *instytutach badawczych*.

prowadzona zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. *o swobodzie działalności gospodarczej*⁴. Przychody z tej działalności wyniosły 104,8 tys. zł w 2009 r. i 112,3 tys. zł w 2010 r., co stanowiło odpowiednio 6,8 % i 7,2 % ogółu przychodów Ośrodka w tych okresach. Działalność ta była wydzielona (wyodrębniona) pod względem finansowym i rachunkowym z działalności podstawowej, co było wymagane zgodnie z art. 2 ust. 5 ustawy *o jbr* oraz art. 2 ust. 4 ww. ustawy *o instytucjach badawczych*.

W ocenie NIK, podejmowana przez Ośrodek działalność gospodarcza nie ograniczała możliwości prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej. NIK zwraca jednak uwagę na malejącą aktywność badawczo-rozwojową Ośrodka. Świadczy o tym obniżenie kategorii Ośrodka w 2010 r. przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (z 2 na 3), a także zmniejszenie łącznych przychodów Ośrodka (z 2 602,5 tys. zł w 2008 r. do 1 540,5 tys. zł w 2009 r. i 1 567,5 tys. zł w 2010 r.), w tym przychodów ze sprzedaży produktów i usług (z 887,9 tys. zł w 2008 r. do 654,7 tys. zł w 2009 r. i 728,8 tys. zł w 2010 r.) oraz przychodów z prac projektowych i wdrożeń (z 1 590,0 tys. zł w 2008 r. do 752,0 tys. zł w 2009 r. i 650,4 tys. zł w 2010 r.).

Dochody z prowadzonej działalności gospodarczej przeznaczano na cele określone w statucie Ośrodka, co stanowiło - stosownie do art. 17 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. *o podatku dochodowym od osób prawnych*⁵ - podstawę zwolnienia ich z tego podatku.

Ośrodek nie wywiązywał się natomiast w terminie z zobowiązań z tytułu podatku od nieruchomości zajętych na działalność gospodarczą, określonych w ustawie z dnia 12 stycznia 1991 r. *o podatkach i opłatach lokalnych* (art. 2 i art. 3 ust. 1, w związku z art. 7 ust. 2 pkt 5)⁶. Skutkiem tego było wystawienie przez Prezydenta Miasta Bytomia tytułów wykonawczych dotyczących zobowiązań podatkowych za okres od lipca do września 2010 r. o łącznej wartości 5 524 zł (bez należnych odsetek)⁷. Poniesione przez Ośrodek w latach 2009-2010 koszty odsetek, upomnień i egzekucji związanych z nieterminowym regulowaniem podatku od nieruchomości wyniosły 3,5 tys. zł.

Stosownie do wymogów art. 54 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. *Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki*⁸, statut Ośrodka dostosowano do postanowień ustawy *o instytucjach badawczych* w terminie 6 miesięcy od dnia jej wejścia w życie, tj. do 1 kwietnia 2011 r. (uchwalony przez Radę Naukową statut wysłano

---

⁴ Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447, ze zm.

⁵ Dz. U. z 2000 r. Nr 54, poz. 654, ze zm.

⁶ Dz. U. z 2010 r. Nr 95, poz. 613, ze zm.

⁷ We wrześniu 2010 r. Prezydent Miasta Bytomia wystawił również tytuły wykonawcze dotyczące zobowiązań z tytułu podatku od nieruchomości za okres od stycznia do grudnia 2007 r. o łącznej wartości 3 569 zł (bez należnych odsetek liczonych od grudnia 2007 r.).

⁸ Dz. U. Nr 96, poz. 620, ze zm.

8 marca 2011 r. Ministrowi Gospodarki, który zatwierdził go 4 kwietnia 2011 r.). Do zakończenia kontroli (11 kwietnia 2011 r.) nie dostosowano natomiast do postanowień ustawy *o instytutach badawczych* regulaminu organizacyjnego, co było wymagane art. 54 ustawy *Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki*. Opóźnienie to Dyrektor Ośrodka wyjaśnił późnym zatwierdzeniem statutu przez Ministra Gospodarki. NIK zwraca jednak uwagę, że przyczyniło się do tego również późne przesłanie Ministrowi tego statutu do zatwierdzenia.

2. W ocenie NIK sytuacja ekonomiczno-finansowa Ośrodka była niekorzystna.

W okresie objętym kontrolą Ośrodek ponosił straty finansowe. W 2009 r. wyniosła ona 464,3 tys. zł, a w 2010 r. – 158,4 tys. zł (w 2008 r. Ośrodek osiągnął zysk netto w wysokości 22,4 tys. zł). Było to spowodowane znaczącym zmniejszeniem przychodów Ośrodka, któremu nie towarzyszyła równie silna obniżka kosztów (koszty zmalały z 2 573,1 tys. zł w 2008 r. do 2 004,8 tys. zł w 2009 r. i 1 725,9 tys. zł w 2010 r.). Wzrosły natomiast zobowiązania wymagalne Ośrodka – na koniec 2010 r. wynosiły one 318,4 tys. zł, podczas gdy rok wcześniej 80,9 tys. zł, a na koniec 2008 r. zobowiązań takich nie było. Konsekwencją przeterminowanych zobowiązań był wzrost kosztów postępowań sądowych i egzekucyjnych (z 0,5 tys. zł w 2009 r. do 16,5 tys. zł w 2010 r.) oraz zapłaconych odsetek z tytułu nieterminowych płatności (z 0,4 tys. zł w 2009 r. do 11,1 tys. zł w 2010 r.).

Niekorzystnie kształtowały się również podstawowe wskaźniki finansowe Instytutu. Wskaźniki płynności finansowej I i II stopnia (wynoszące odpowiednio 0,22 i 0,65 na koniec 2010 r.⁹) wskazywały na niezdolność do pełnego i terminowego regulowania zobowiązań krótkoterminowych, a wskaźnik ogólnego zadłużenia (86,4 % na koniec 2010 r., podczas gdy nie powinien on przekraczać 57 % - 67 %) – na wysokie ryzyko utraty zdolności do regulowania zobowiązań długoterminowych. W latach 2009-2010 ujemne były także wskaźniki rentowności Instytutu¹⁰.

Przeterminowane należności (zaległości) Ośrodka wynosiły 184,5 tys. zł na koniec 2010 r., z czego prawie 90 % (162,5 tys. zł) stanowiły należności od jednego kontrahenta z tytułu opracowania dokumentacji technicznej urządzenia. Na podstawie badania windykacji należności o najwyższej wartości ustalono, że Ośrodek podejmował właściwe działania w stosunku do swoich dłużników.

⁹ Wskaźnik płynności I stopnia nie powinien być niższy niż 1,2, a wskaźnik płynności II stopnia nie powinien być niższy, niż 1.

¹⁰ Np. na koniec 2010 r. wskaźnik rentowności majątku wynosił (-) 21,3, a rentowności kapitałów własnych (-) 156,9.

3. NIK ocenia negatywnie przestrzeganie procedur rozporządzania mieniem, w szczególności składnikami mienia trwałego.

W okresie objętym kontrolą Ośrodek przeprowadzał inwentaryzację aktywów na ostatni dzień każdego roku obrotowego, a inwentaryzację środków trwałych zaliczanych do nieruchomości przeprowadzono na koniec 2008 r. (zgodnie z art. 26 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 29 września 1994 r. *o rachunkowości*¹¹ ta ostatnia grupa aktywów powinna być inwentaryzowana co 4 lata). Inwentaryzacją środków trwałych zaliczanych do nieruchomości nie objęto jednak żadnego z siedmiu należących do Ośrodka obiektów budowlanych, w tym pięciu budynków o powierzchni użytkowej ok. 3,9 tys. m², oraz gruntów o łącznej powierzchni 5 287 m². Odpowiedzialność za tę nieprawidłowość ponosi ówczesny dyrektor Ośrodka (stosownie do art. 4 ust. 5 ustawy *o rachunkowości*) oraz członkowie komisji przeprowadzającej inwentaryzację, w tym pracownik działu administracji Ośrodka (E.P.), któremu powierzono kontrolę nad nią.

W prowadzonej przez Instytut ewidencji składników majątkowych nie ujęto budynku gospodarczego o powierzchni zabudowy 44,9 m². Dopiero w trakcie kontroli NIK, w wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji, ujawniono powyższy budynek, oszacowano jego wartość (na kwotę 6,5 tys. zł) i ujęto go w ewidencji księgowej Ośrodka.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie amortyzowania i umarzania środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych.

W okresie objętym kontrolą Ośrodek wynajmował, na podstawie umów, pomieszczenia o łącznej powierzchni użytkowej od 523,2 m² (na koniec 2009 r.) do 625,7 m² (na koniec 2010 r.), co stanowiło od 13,4 % do 16,0 % powierzchni użytkowej wszystkich należących do niego budynków. Na koniec 2010 r. wynajmowano 424,8 m² powierzchni użytkowej budynku biurowego (tj. 29,6 % powierzchni tego budynku), 32,5 m² powierzchni użytkowej budynku badawczego (1,5 %), 157,3 m² powierzchni hali badań oraz 11,1 m² powierzchni garażu. Najemcy pomieszczeń biurowych płacili 19 zł netto za m² wynajmowanej powierzchni, co - w ocenie NIK - nie odbiegało od stawek stosowanych w Bytomiu.

Udostępniony b. dyrektorowi Ośrodka garaż o powierzchni 11,1 m² wynajmowano natomiast po zaniżonej stawce. Wynosiła ona w okresie objętym kontrolą od 4 do 8,5 zł netto za m² (4,88-10,37 zł brutto), podczas gdy jej rynkowa wartość była nie mniejsza, niż 15 zł brutto za m². W związku z tym w latach 2009-2010 Ośrodek uzyskał z wynajmu tego obiektu 1 539,73 zł, a przy zastosowaniu najniższej stawki rynkowej uzyskałby 4 003,2 zł, tj. o 2 463,47 zł więcej.

---

¹¹ Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm.

W latach 2009-2010 Ośrodek nie zbywał, nie użyczał ani nie udostępniał nieodpłatnie innym podmiotom składników rzeczowego majątku trwałego. Nie obciążano także nieruchomości z tytułu zabezpieczenia spłaty zobowiązań Ośrodka.

W okresie objętym kontrolą (do jej zakończenia), a także wcześniej, co najmniej od 2005 r., Ośrodek nie poddał żadnego z siedmiu swoich obiektów budowlanych kontrolom wymaganych przepisami ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane*¹². Nie przeprowadzano ani rocznych kontroli stanu technicznego elementów budynku, budowli i instalacji narażonych na szkodliwe wpływy atmosferyczne i niszczące działania czynników występujących podczas użytkowania obiektu (wymaganych art. 62 ust. 1 pkt. 1 lit. a) ani pięcioletnich kontroli stanu technicznego i przydatności do użytkowania i estetyki obiektów budowlanych i ich otoczenia, w tym badania instalacji elektrycznej i piorunochronnej (art. 62 ust. 1 pkt 2). W 2009 r. nie przeprowadzono również kontroli przewodów kominowych, co było wymagane zgodnie z art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. c *Prawa budowlanego*, a wydane w wyniku kontroli w 2010 r. zalecenia zrealizowano tylko częściowo (nie uzupełniono tynków na kominach). Co najmniej od 2005 r. nie przeprowadzano także kontroli przewodu wentylacyjnego w budynku badawczym, co było wymagane zgodnie z art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. c *Prawa budowlanego*.

Ośrodek nie prowadził również księzek pięciu z siedmiu swoich budynków i obiektów budowlanych, co było wymagane art. 64 ust. 1 ustawy *Prawo budowlane* (książki prowadzono tylko dla budynku biurowego i badawczego).

Odpowiedzialność za brak kontroli stanu technicznego należących do Ośrodka obiektów budowlanych i nieprowadzenie księzek tych obiektów ponoszą: Dyrektor Ośrodka oraz samodzielny referent ds. administracyjnych (E.B.), do którego obowiązków należało m.in. sporządzanie protokołów z kontroli obiektów budowlanych i prowadzenie ich księzek. Jako przyczynę braku wymaganych kontroli i księzek obiektów budowlanych osoby te podały przede wszystkim brak środków finansowych na ich przeprowadzenie oraz nadmiar obowiązków związanych z zarządzaniem Ośrodkiem.

4. W ocenie NIK udostępnianie majątku Ośrodka innym podmiotom nie miało negatywnego wpływu na jego działalność badawczo-rozwojową, ale stan posiadanej aparatury naukowo-badawczej mógł tę działalność ograniczać.

Zdaniem NIK, wynajmowanie majątku (pomieszczeń) Ośrodka nie ograniczało możliwości prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej. NIK zwraca jednak uwagę,

---

¹² Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 ze zm.

że znacząca część pomieszczeń biurowych w należących do Ośrodka budynkach pozostawała niezagospodarowana. Według szacunków Dyrektora Ośrodka, pomieszczenia biurowe niewykorzystywane przez Ośrodek i nieudostępnione innym podmiotom stanowiły ok. 30 % ogółu pomieszczeń biurowych. Stan ten Dyrektor Ośrodka wyjaśnił m.in. małym zainteresowaniem potencjalnych najemców oraz niedostosowaniem tych pomieszczeń do aktualnych potrzeb Ośrodka.

Aparatury naukowo-badawczej nie udostępniano innym podmiotom. Posiadana przez Ośrodek aparatura wykazywała natomiast znaczny stopień dekapitalizacji, a Dyrektor Ośrodka oszacował, że zabezpiecza ona jego potrzeby tylko w 40 %. Mimo to, w latach 2009-2010 Ośrodek nie odnawiał jej zasobów (poza nabyciem 1 światłokopiarki i 1 zestawu komputerowego o łącznej wartości 2,7 tys. zł).

W okresie objętym kontrolą Ośrodek nie zgłosił do ochrony w Urzędzie Patentowym żadnych wynalazków, wzorów użytkowych lub norm stanowiących wartości niematerialne i prawne, a w bilansach za ten okres takich wartości nie wykazano.

5. NIK ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, wykonanie rocznych planów finansowych oraz rzetelność sprawozdawczości w tym zakresie.

Stosownie do art. 13 ust. 5 ustawy o *jbr* podstawą gospodarki Ośrodka były plany finansowe ustalane przez dyrektora i zaopiniowane przez radę naukową. Ujmowane w tych planach przychody i koszty planowano jednak nietrafnie. Na 2009 r. zaplanowano 2 562 tys. zł przychodów (w tym 1 960 tys. zł z działalności statutowej) i 2 510 tys. zł kosztów, a wykonano odpowiednio: 1 540,5 tys. zł (524,9 tys. zł) i 2 004,8 tys. zł. Na 2010 r. zaplanowano z kolei przychody w wysokości 2 162 tys. zł (w tym 1 550 tys. zł z działalności statutowej), a koszty w kwocie 2 112 tys. zł, podczas gdy ich wykonanie wyniosło odpowiednio: 1 567,5 tys. zł (447,3 tys. zł) i 1 725,9 tys. zł. Planów finansowych nie aktualizowano w okresach ich obowiązywania. Nie ujmowano w nich również zadań związanych rozporządzaniem mieniem Ośrodka.

Sprawozdania o działalności badawczej i rozwojowej (B+R) za lata 2009-2010 przekazywano do GUS terminowo, a zamieszczone w nich dane (w sprawozdaniu za 2009 r. po korekcie) były zgodne z danymi źródłowymi.

Sprawozdania finansowe Ośrodka za lata 2009-2010 sporządzano terminowo, zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy o *rachunkowości*, a następnie, po pozytywnym zaopiniowaniu przez Radę Naukową, przesyłano je Ministrowi Gospodarki, który zatwierdzał je stosownie do art. 13 ust. 6 ustawy o *jbr*. Nie stwierdzono niezgodności tych sprawozdań z ewidencją finansowo-księgową Ośrodka (stwierdzono natomiast opisaną wyżej niezgodność ze stanem

faktycznym, polegającą na nieuwjęciu w tych sprawozdaniach i w ewidencji księgowej jednego obiektu budowlanego).

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Dostosowanie regulaminu organizacyjnego do postanowień ustawy o instytutach badawczych.**
- 2. Przeprowadzenie inwentaryzacji należących do Ośrodka gruntów i obiektów budowlanych.**
- 3. Przeprowadzenie kontroli stanu technicznego i przydatności do użytkowania (o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy Prawo budowlane) obiektów, które nie były poddawane tym kontrolom.**
- 4. Założenie i prowadzenie ksiąg obiektów budowlanych dla wszystkich obiektów objętych tym obowiązkiem.**

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Dyrektora, w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.